

4.5 การจัดการเลี้ยงดูสุกร

การเลี้ยงสุกรในประเทศไทยมีการพัฒนาการเลี้ยงที่ทันสมัย สามารถพัฒนาจนทัดเทียมกับต่างประเทศ คนไทยสามารถทำการปรับปรุงพันธุ์จนได้สุกรสายพันธุ์ที่เติบโตเร็ว ให้เนื้อมาก และมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อดี มีการนำเทคโนโลยีด้านเครื่องจักรเครื่องมือมาใช้ในกิจการเลี้ยงสุกรในปัจจุบัน มีการใช้ระบบโรงเรือนที่ทันสมัยเป็นโรงเรือนระบบปิด ทั้งนี้การจะเลี้ยงสุกรให้ได้ผลดีนั้นปัจจัยสำคัญก็คือ ผู้เลี้ยงสุกรเองต้องหมั่นศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพื่อนำมาปรับใช้ในฟาร์มตนเองอยู่เสมอ ซึ่งการจัดการเลี้ยงดูสุกรนั้นมีข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

4.5.1. การจัดการสุกรที่นำมาเลี้ยง

พันธุ์สุกรที่เลี้ยงกันอยู่ในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกัน 3 สายพันธุ์ คือ พันธุ์วางไวท์ พันธุ์แลนเรซ และพันธุ์คร็อกเกอร์ซี โดยที่นิยมนำสุกรทั้ง 3 สายพันธุ์มาผสมข้ามกันให้ได้ลูก 2 สาย และ 3 สาย ซึ่งการจัดการหาพันธุ์สุกรมาเลี้ยงมีข้อควรปฏิบัติดังนี้

- ก. มาจากฟาร์มที่เชื่อถือได้
- ข. ชื่อมาจากแหล่งที่ปลอดโรค
- ค. หากต้องการซื้อไว้เป็นพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จะต้องเป็นสุกรที่มีความสมบูรณ์พันธุ์ ตัวเมียต้องมีเต้านมไม่น้อยกว่า 6 คู่
- ง. ขนย้ายสุกรอย่างระมัดระวัง
- จ. กักแยกสุกรใหม่ไว้ต่างหาก 15 วัน ก่อนนำเข้าฝูง

4.5.2 การจัดการเลี้ยงดูสุกรพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ จัดการได้ดังนี้

การจัดการเลี้ยงดูสุกรพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์นั้นมีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะถ้าหากเราต้องการจะได้ลูกต่อคอกในอัตราสูงและได้ลูกที่มีสุขภาพดีนั้น จะต้องมีการจัดการดูแลพ่อพันธุ์และแม่พันธุ์ที่ดีด้วย ทั้งในช่วงก่อน ระหว่างการผสมพันธุ์ และหลังการผสมพันธุ์ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติดังนี้

- ก. การจัดการสุกรพ่อพันธุ์ ปฏิบัติได้ดังนี้
 - 1) พ่อสุกรที่มีน้ำหนักได้ประมาณ 50 กิโลกรัม ต้องนำไปแยกไว้เลี้ยงต่างหาก คอกละ 1 ตัว
 - 2) พ่อสุกรต้องได้รับการออกกำลังกายบ้าง โดยให้พ่อสุกรออกเดินรอบ ๆ โรงเรือน
 - 3) อย่าให้พ่อสุกรอ้วนเกินไป
 - 4) เมื่อพ่อสุกรอายุได้ 6 เดือน ให้จูงพ่อสุกรไปหาตัวเมียบ้างเพื่อความคุ้นเคย
 - 5) เมื่อพ่อสุกรอายุได้ 8 เดือน ก็ให้ผสมพันธุ์ได้ พ่อสุกร 1 ตัว จะผสมกับตัวเมียได้ 20 ตัว

6) พ่อพันธุ์ที่โตเต็มที่แล้วมีอายุเกินกว่า 15 เดือน ไม่ควรใช้ผสมพันธุ์มากกว่าวันละ 2 ครั้ง เดือนละไม่เกิน 30 ครั้ง

7) เวลาที่นำพ่อสุกรเข้าผสมที่เหมาะสมคือ เวลาเช้า 05.00–07.00 น. และเย็น 17.00–19.00 น. (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545)

ข. การจัดการสุกรแม่พันธุ์ ปฏิบัติได้ดังนี้

1) แยกแม่สุกรออกเลี้ยงในคอกต่างหากเมื่อมีน้ำหนักได้ 50 กิโลกรัม หรือเลี้ยงรวมกันเฉพาะแม่พันธุ์คอกละ 6 ตัว

2) อย่าให้แม่พันธุ์อ้วนเกินไป

3) แม่สุกรจะเริ่มเป็นสัดเมื่ออายุประมาณ 5 เดือน และจะเป็นสัดทุก ๆ 21 วัน ควรจะผสมเมื่อเป็นสัดครั้งที่ 3 หรือเมื่ออายุไม่น้อยกว่า 7 เดือน

ค. โปรแกรมวัคซีนและถ่ายพยาธิ ในพ่อแม่สุกรพันธุ์ปฏิบัติดังนี้

1) โรคแท้งติดต่อ ตรวจปีละ 1 ครั้ง

2) โรคคอหิวคัสสุกร ให้วัคซีน 2 ครั้ง/ปี ครั้งแรกอายุ 2 เดือน ครั้งที่ 2 อายุ 6.5 เดือน และต่อไปทุก 6 เดือน

3) โรคปากและเท้าเปื่อยให้วัคซีน 2 ครั้ง/ปี ครั้งแรกอายุ 10 สัปดาห์ ครั้งที่ 2 อายุ 7 เดือน และต่อไปทุก 6 เดือน

4) พยาธิภายในและภายนอกควรกำจัดทุก ๆ 6 เดือน

ค. การให้อาหารพ่อ – แม่สุกรพันธุ์ มีการจัดการให้อาหารดังนี้

1) พ่อพันธุ์ ให้ปฏิบัติดังนี้

- ให้อาหารชั้นโปรตีน 14–15 เปอร์เซ็นต์ วันละ 2.5 กิโลกรัม

- ถ้าผสมบ่อย ๆ เพิ่มอาหารชั้นเป็นวันละ 1.5 เปอร์เซ็นต์ของ

น้ำหนักตัว

2) แม่พันธุ์ ให้ปฏิบัติดังนี้

- ระยะก่อนผสมหรือท้องว่างให้อาหารชั้น โปรตีน 14–15

เปอร์เซ็นต์ วันละ 2 กิโลกรัม ก่อนผสม 10–14 วัน ควรให้อาหารพลังงานเพิ่มหรือที่เรียกว่าปรนอาหาร (flushing) เพื่อกระตุ้นการตกไข่ให้มากขึ้น โดยเพิ่มเป็นวันละ 2.5–3 กิโลกรัม หรือเพิ่มไขมันในอาหาร 10 เปอร์เซ็นต์ (จรัส, 2539)

- ระยะหลังผสมพันธุ์ ระยะ 84 วันแรกของการอุ้มท้องหลัง

ผสมช่วง 1 เดือนแรก ควรลดอาหารชั้น เหลือวันละ 1.5–1.8 กิโลกรัม (ป้องกันแท้งลูก) หลังจากนั้น

ค่อย ๆ เพิ่มอาหารชั้นเป็น 2 กิโลกรัม ระยะ 30 วันก่อนคลอด เพิ่มอาหารชั้นเป็น 2.5–3 กิโลกรัม ก่อน

คลอด 2–3 วัน ให้อาหารเหยื่อ เช่น รำอ่อน ผักสด หญ้าสด ลดปริมาณอาหารชั้นเหลือ 30–50

เปอร์เซ็นต์ จากที่ให้กิน งดให้อาหารในวันคลอด (ดำรง และคณะ, 2546)

ง. การจัดการผสมพันธุ์สุกร มีวิธีปฏิบัติดังนี้

1) อาการแม่สุกรเป็นสัด จะแสดงอาการดังนี้

- อวัยวะเพศบวมแดง
- ไม่ยอมกินอาหาร
- ส่งเสียงร้อง กระวนกระวาย

2) การผสมทำได้ 2 วิธี คือ

- จูงพ่อพันธุ์ไปผสมกับตัวเมียที่เป็นสัด
- ผสมเทียม ปัจจุบันนิยมทำกันมาก ให้ผสมในวันที่ 2 ของ

การเป็นสัด และทำการผสมซ้ำอีกครั้งโดยให้มีระยะห่างกัน 8-16 ชั่วโมง เช่น ผสมครั้งแรกตอนเช้าให้ผสมซ้ำอีกครั้งในตอนเย็น (สุโขทัยธรรมมาธิราช, 2537)

จ. การดูแลแม่สุกรอุ้มท้อง ปฏิบัติดังนี้

1) ตรวจการกลับสัด ถ้าแม่สุกรไม่กลับมาเป็นสัดอีกหลังจากผสม 21 และ 42 วัน ให้มั่นใจว่าสุกรตั้งท้อง สุกรอุ้มท้อง 3 เดือน 3 สัปดาห์ 3 วัน เฉลี่ย 114 วัน

2) ตรวจการตั้งท้องโดยใช้เครื่องอัลตราโซนิคในท้อง 30 และ 45 วันของการตั้งท้อง

3) โรงเรือนต้องแห้ง ป้องกันแม่สุกรล้นลัม

4) ก่อนกำหนดคลอด 10-14 วัน ให้ถ่ายพยาธิแม่สุกร

5) ก่อนคลอด 5-7 วัน ให้ย้ายแม่สุกรเข้าคอกคลอด

6) ป้องกันไม่ให้แม่สุกรท้องผูกโดยผสมรำละเอียดลงในอาหาร 1 ใน 3 ของอาหารที่ให้สุกรในช่วง 3-5 วันก่อนคลอด

7) ให้อาหารเส้นใย เช่น หญ้าและผักสดกับแม่สุกร

8) หาฟางแห้งมาปรองพื้นคอกก่อนคลอด 1-2 วัน

ฉ. การจัดการแม่สุกรและลูกหลังคลอด ทำได้ดังนี้

1) แม่สุกร ให้ปฏิบัติดังนี้

- คลอดลูกได้ 3-4 ตัว จะหยุดเบ่งประมาณ 1 ชม. ถ้านานกว่านี้ต้องฉีดฮอร์โมนออกซีโตซิน 3-5 ซี.ซี.

- เบ่งแล้วลูกไม่ออก ต้องใช้มือล้วงช่วยเอาออกทำคลอดปกติ ลูกสุกรจะเอาจมูกออกก่อนตามด้วยหัว ลำตัว ส่วนท้าย ปกติจะคลอดทุก ๆ 15 นาที

- คลอดลูกออกหมดแล้ว รกจะถูกขับออกมา

- ฉีดยาปฏิชีวนะเพื่อป้องกันมดลูกอักเสบ เต้านมอักเสบ เช่น ยาเพนสเตรป (Penstrep) ฉีดวัคซีนกันโรคปากและเท้าเปื่อย และโรคอหิวาห์สุกร

ผลสมไม่ได้ผล

- หลังคลอด 7 วัน แม่สุกรจะเป็นสัตว์เทียมแต่ไม่มีการตกไข่

ขึ้น

2) ลูกสุกรเกิดใหม่ ให้ปฏิบัติดังนี้

- ใช้ผ้าสะอาดเช็ดเยื่อและเมือกที่ห่อหุ้มลูกโดยเฉพาะบริเวณจมูกและปาก ทำให้ลูกสุกรร้อง ปอดทำงานเร็ว

- ใช้กรรไกรตัดสายสะดือห่างจากพื้นที่ท้อง 1.5-2 นิ้ว ใช้ด้ายชุบน้ำยา ผูกห่างจากพื้นที่ท้อง 1-1.5 นิ้ว รัศให้แน่น แตะมึงเจอร์

- ใช้กรรไกรตัดฟันเขี้ยวล่าง 4 ซี่ บน 4 ซี่ ตัดให้สูงกว่าเหงือกเล็กน้อย อย่าให้ฟันแตก

- ใช้กรรไกรตัดหาง ถ้าเป็นสุกรพันธุ์ตัดกึ่งกลาง ถ้าเป็นสุกรขุน ตัดออก 2 ใน 3 พร้อมตัดเบอร์หู (ภาพที่ 6.123)

- ให้ลูกสุกรได้กินน้ำนมเหลืองหลังคลอด 6 ชั่วโมง

- ให้ความอบอุ่นลูกสุกรที่ต้องการอุณหภูมิ 35-40 องศา

เซลเซียส ด้วยสปอร์ตไลท์กก แขนวสูง 1-1.5 ฟุต นาน 2 สัปดาห์ หลังจากนั้นแขนวสูง 3 ฟุต หลัง 5 สัปดาห์ จึงเลิก

- หลังคลอด 1-3 วัน ฉีดธาตุเหล็ก 200 มก. ต่อตัว ที่โคนขาหลังหรือคอ เพื่อป้องกันโรคโลหิตจาง

- เมื่ออายุครบ 1 สัปดาห์เลือกขนาดใกล้เคียงกันมาไว้คอกเดียวกัน

- อย่าให้ลูกสุกรเปียกน้ำ

- ตอนตัวผู้เมื่ออายุ 2-3 สัปดาห์ คัดตัวไม่ดีออก

- ช่วยเหลือลูกสุกรที่ไม่ได้กินนม โดยนำไปฝากแม่ตัวอื่น ๆ

หรือใช้นมเทียม + น้ำอุ่น + ยาปฏิชีวนะป้อนให้ลูกสุกรกิน

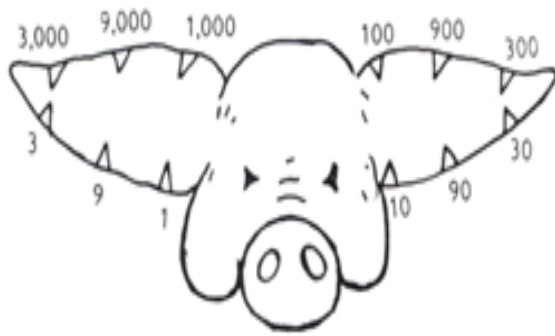
- ดูแลความสะอาด ความอบอุ่น และน้ำดื่ม

- หากแม่สุกรตัวใดมีลูกเกิน 12 ตัว ต้องนำไปฝากให้แม่สุกรที่

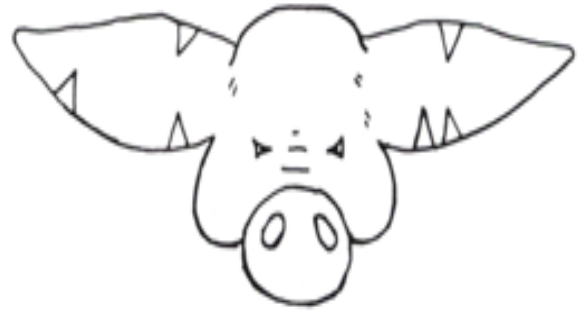
มีลูกน้อยช่วยเลี้ยง

- เมื่อลูกสุกรอายุได้ 5-7 วัน ควรหัดให้ลูกสุกรกินอาหาร

- หย่านมลูกสุกรได้ตั้งแต่อายุ 3-5 สัปดาห์

ตำแหน่งตัวเลขและหลักนับ

ตัวอย่างหมายเลข 1924

ภาพที่ 6.123 การตัดเบอร์หูสุกรลูกผสม

ที่มา: สุโขทัยธรรมมาธิราช (2545)

ช. การจัดการแม่สุกรหลังหย่านมลูกถึงผสมใหม่ สุกรแม่พันธุ์หลังหย่านมลูกแล้วต้องจัดการให้เป็นสัดให้เร็วที่สุด ซึ่ง **ชาติรี (2548)** ได้แนะนำการปฏิบัติไว้ดังนี้

1) การให้อาหาร ทำได้โดย

- ก่อนหย่านม 3-4 วัน ลดอาหารข้นลงเหลือวันละ 2

กิโลกรัม ป้องกันนมคัดเต้า ให้หญ้าขนเพียงพอ

- เร่งอาหารพลังงานโดยวิธีปรนอาหารให้วันละ 3-4 กิโลกรัม

ก่อนผสม 3-7 วัน ทำให้ตกไข่มากขึ้น

2) การจัดการทั่วไป ทำได้ดังนี้

- หลังหย่านม 2 วัน ทำการถ่ายพยาธิ

- หลังหย่านม ให้วัคซีนก่อนผสมอย่างน้อย 7 วัน

- หลังหย่านม 4-7 วัน แม่สุกรจะเป็นสัดจริงมีการตกไข่ ทำ

การผสมได้เลย เพื่อให้สุกรผสมติดได้เร็วที่สุด

ซ. การจัดการลูกสุกรหลังหย่านม ให้ปฏิบัติดังนี้

1) ให้สุกรกินอาหารสุกรอ่อน โดยโรยให้ในรางที่ละน้อย

2) เมื่อสุกรมีอายุ 8-10 สัปดาห์ ให้เปลี่ยนเป็นอาหารที่มีโปรตีน 17-18 เปอร์เซ็นต์ โดยโรยให้ในรางหรือใส่ในที่ให้อาหารอัตโนมัติ ให้กินทั้งวัน

3) ถ่ายพยาธิลูกสุกรเมื่ออายุ 6 สัปดาห์

4) ให้วัคซีนป้องกันโรคอหิวาต์ครั้งแรกอายุ 2 เดือน ให้วัคซีนป้องกันโรคปากและเท้าเปื่อยครั้งแรกอายุ 10 สัปดาห์

ฅ. การเลี้ยงดูสุกรรุ่น ให้ปฏิบัติดังนี้

- 1) ให้อาหารอย่างเพียงพอ อย่าให้อ้วนเกินไป
- 2) ตัดเล็กลงสุกรรุ่นไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์ทดแทน เมื่ออายุ 6-7 เดือน
- 3) อาจจะใช้สุกรรวมกันคอกละ 3-4 ตัว
- 4) กระตุ้นให้เป็นสัดโดยนำพ่อพันธุ์มาขังไว้ในคอกใกล้เคียง ๆ
- 5) ควรผสมเมื่อสุกรเป็นสัดครั้งที่ 2-3

ญ. การเลี้ยงดูสุกรขุน สุกรขุน คือ สุกรเพศผู้ที่ตอนแล้ว รวมเพศเมียที่ไม่ได้ตัดไว้ทำพันธุ์เลี้ยงจนมีน้ำหนักประมาณ 100 กิโลกรัม ก็จับส่งตลาดได้ ให้ปฏิบัติดังนี้

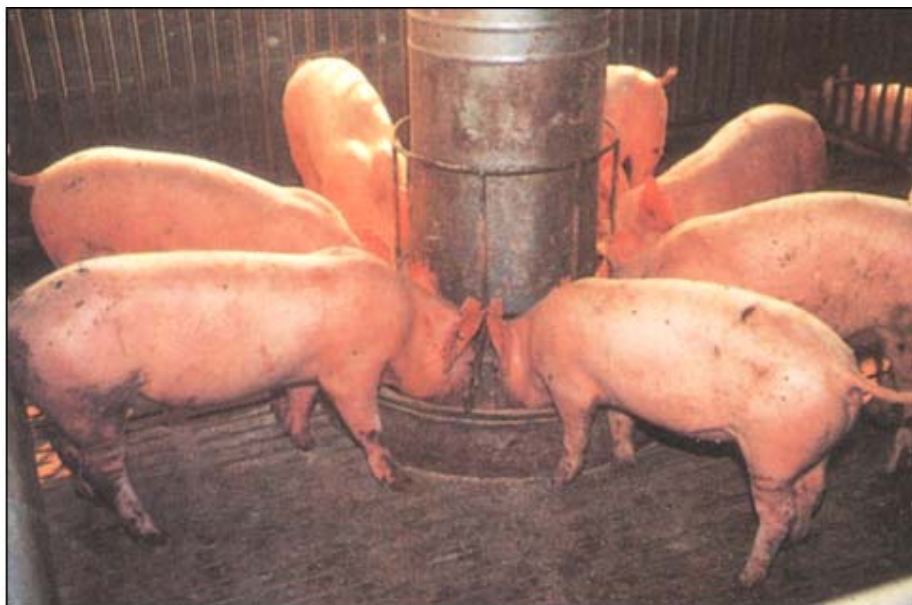
- 1) การให้อาหาร ทำได้ 2 แบบ คือ

- ให้กินตลอดเวลาโดยใส่อาหารไว้ในถังอัตโนมัติตั้งให้สุกรกิน

ตลอดเวลา (ภาพที่ 6.124)

- ให้เป็นเวลา ส่วนมากจะให้เวลาเช้าและเย็น

- 2) อย่างเปลี่ยนสูตรอาหารโดยกะทันหัน
- 3) พื้นโรงเรือนต้องสะอาดอยู่เสมอ

ภาพที่ 6.124 ถังอาหารอัตโนมัติสำหรับขุนสุกร

ที่มา: กองปศุสัตว์สัมพันธ์ (2542)